

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fecr Yayınları: 276

KİNDİ ve FELSEFESİ

Dr. Öğr. Üyesi Osman MUTLUEL

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
SAGE Yayıncılık Rek. Mat. San. Tic. Ltd. Şti.
Kazım Karabekir Cad. Uğurlu İş Merkezi
No: 97/24 (kat: 4) İskitler/ANKARA
Tel: 0312.341 00 02

1. Baskı: Ekim 2018

ISBN: 978-605-7570-06-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr - e-mail: fcr@fcr.com.tr

KİNDÎ
ve
FELSEFESİ

Dr. Öğr. Üyesi Osman MUTLUEL

Ankara 2018

Osman Mutluel, 1961 yılında Denizli’de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Denizli’de, yükseköğrenimini 1980-1985 yılları arasında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde tamamladı. 1986 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı’nda öğretmenlik ve idarecilik yaptı. 2010 yılında AİBÜ Eğitim Fakültesi’ne atandı. 2012 yılında AİBÜ İlahiyat Fakültesi, 2018 yılında Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesine geçti. 1998 yılında Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Ahmet Arvasi’de *Estetik ve Sanat* adlı tezi ile yüksek lisansını tamamladı. 2008 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde *Kur’ân ve Estetik* adlı tezi ile doktorasını tamamladı. Geleneksel ebru sanatı çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Yazmış olduğu makaleleri dışında basılmış kitapları:

1. *İlk İslam Filozofu El-Kindî*, Hayatı ve Eserleri, Denizli, 2003.

2. *İbn Miskeveyh’te Ahlak Anlayışı*, Denizli, 2003.

3. *S. Ahmet Arvasi’de İslam Estetik ve Sanatı*, Bilgeoğuz Yayınları, 2012.

4. *İslam Düşüncesinde Yetkinlik Kavramı ve İnsanın Yetkinleşmesi*, Ötüken Yayınları, 2013.

5. *Felsefeye Giriş*, (Dr. Kemal Göz’le birlikte) Gümüşev Yayınları, 2013, 2. Baskı 2018.

6. *Çocukta Değer Bilinci ve Karakter Eğitimi*, Boy Yayınları, 2014.

7. *Kur’an ve Estetik*, Ötüken Yayınları, 1. Baskı 2010, 2. Baskı, 2016.

8. *Güzelin Dile Geldiği Alan İslam Sanatı*, Otto Yayınları, 2017.

“Ey cahil insan!

Bu âlemde kalışının sadece bir an olduğunu, sonra gerçek âleme intikal edeceğini ve orada sonsuza dek kalacağını bilmez misin?

Şanı yüce Yaratıcının iradesiyle sen bu dünyada sadece bir yolcusun!”

(Kindî, Nefs Üzerine; 136)

“Kalu Bela” sözü ile çıktığı yolculuğun 55 yılını
aramızda geçirdikten sonra asli vatana doğru yolculuğuna
devam etmek için aramızdan ayrılan **Şaban ÇİFTÇİ**'nin
aziz ruhuna...

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ -----	11
GİRİŞ	
KİNDİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ -----	13
a. Hayatı-----	13
b. Yaşadığı Dönem-----	17
c. İlmî Kişiliği ve Eserleri -----	20
d. Kindî'nin Öğrencileri-----	46
1. Ahmet bin Tayyip es-Serahsî-----	46
2. Ebu Zeyd el-Belhi -----	47
I. BÖLÜM	
BİLGİ TEORİSİ -----	51
a. Felsefe Tanımları -----	52
b. İlimler Sınıflaması -----	56
c. Nefis Anlayışı -----	59
1. Nefsin Güçleri-----	61
2. Duyu ve Akıl Arasında Nefsin Aracı Güçleri -----	64
3. Bedenin Ölümü Sonrası Nefis ve Arınması -----	66
d. Bilginin Ortaya Çıkışı -----	67
1. Duyu Organları -----	67
2. Akıl -----	68
3. Sezgi-----	71
4. Vahiy -----	71
e. İnsanın Felsefî Bilgi Açısından Yetkinliğe Ulaşması -----	78
II. BÖLÜM	
VARLIK ANLAYIŞI -----	81
a. Heyula-----	82
b. Suret-----	83
c. Hareket, Mekân ve Zaman-----	83

d. Varlık Çeşitleri-----	88
e. Gerçek ve Mecazi Fiil ve Fail -----	102

III. BÖLÜM

AHLAK ANLAYIŞI -----	105
a. İnsan'da Ahlakın Şekillenmesi -----	105
b. Erdemlerin Ortaya Çıkışı -----	106
c. İnsanın Üzüntüden Kurtulması-----	109

SONUÇ -----	113
KAYNAKÇA -----	119
DİZİN -----	125

ÖN SÖZ

Ülkemizde Kindî ile ilgili, makale, yüksek lisans, doktora ve kitap bazında ele alındığında, yapılan çalışmalar diğer filozoflar oranla oldukça azdır.

Bu durum, özellikle Kindî'nin risalelerinin geç dönemde ortaya çıkarılması yanında, Türkçeye geç tercüme edilmesinin de etkili olduğunu düşünüyorum.

Kindî, İslam dünyasında ilk filozof olarak anılmaktadır. Çünkü ondan önce çeşitli felsefi görüşler ortaya koyan insanlar var olmasına karşın, bu görüşlerin dini ve mezhebi bir özellik arz etmesi böyle bir sonuç ortaya çıkarmıştır.

Hangi ilim dalında olursa olsun, ilk olmak elbette bazı sıkıntıları da beraberinde getirir. Bu, Kindî içinde geçerlidir. Özellikle onun zor anlaşılır olmasının arkasında yatan en büyük neden budur. Çünkü tercüme henüz tamamlanmamış ve hatta felsefi eserlerindeki tercüme yanlışları, eserlerin farklı düşünörlere atfedilmesi gibi problemler içinde felsefe üretmek, özellikle ilk fikri ortaya koymak oldukça zor olsa gerektir.

Ülkemizde Kindî, genelde filozof özelliği ile tanınmaktadır. Oysa Kindî, felsefeden başka, farmakoloji, tıp, astronomi, kimya gibi diğer ilim dallarında da eserler vermiş ve çeşitli çalışmalar yapmıştır. Bu özelliğinden dolayı uzun yıllar sarayda görev almıştır.

Bu çalışma filozofun kendi risaleleri temel alınarak hazırlanmıştır. Hakkında yapılan araştırmalar da göz önünde bulundurulmuştur. Diğer filozoflarla karşılaştırma yapmaktan ziyade, Kindî'nin kendi görüşlerinin ortaya çıkarılması ve okuyucu ile tanıştırılması amaçlanmıştır. Bu

anlamda üç bölüm olarak tanzim edilen kitap, giriş bölümünde genel bir felsefeye giriş özeti olarak düşünülmüş olup, okuyucunun felsefi metinleri anlamada kolaylık olması amaçlanmıştır.

Birinci bölümde İslam dünyasında felsefenin başlaması ile ilgili kısa bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde Kindi'nin kısaca hayat hikayesine yer verilmiş ve kendinden sonraki öğrencilerinin durumu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise Kindi'nin felsefi görüşlerine yer verilmiştir. Bu anlamda özellikle görüşlerini aktarırken filozofun kendi ifadelerinin de görülmesi ve tanınması amacıyla, konu ile ilgili risalelerinden bölümler vermeye çalışılmıştır.

Kitapta, basit ve anlaşılır bir dil kullanmaya çalıştım. Çünkü sadece bir felsefe kitabı değil aynı zamanda biyografik kitabı olarak da okunsun istedim.

Diğer taraftan bu kitabın Kindi'nin felsefi görüşlerini en ince ayrıntısına kadar ortaya koyma iddiası yoktur. Özellikle ülkemizde diğer filozoflara göre ele alındığında, hakkında çok fazla çalışma yapılmamış bir filozof olması nedeniyle, öncelikli olarak *Kindi kimdir? Neler yapmıştır? Eserleri var mıdır? İlmî kişiliği nedir? Hakkında neler söylenmiştir? Felsefi görüşleri nelerdir?* Gibi soruların cevaplandırılması amaçlanmıştır. Bu itibarla ortalama bir kültüre sahip insanların da rahatlıkla anlayabileceği bir anlatım öncelenmiştir.